

Leuk en leerzaam lezen voor kinderen met spraak- en taalproblemen

Opgroeien samen met boeken

Waarom samen lezen?

Als je samen leest, heb je een gezellig moment samen én wordt de ontwikkeling van je kind gestimuleerd. Geef je kind een cadeau waar hij zijn hele verdere leven iets aan heeft - de liefde voor boeken.

Wat vinden kinderen met spraak- en taalproblemen moeilijk?

- Het kind kent weinig woorden.
- Het kind heeft moeite om op een woord te komen.
- Het kind is niet goed te verstaan.
- Het kind wordt boos als hij of zij niet begrepen wordt of anderen niet begrijpt.
- Het kind maakt korte zinnen of veel fouten bij het maken van zinnen.
- Het kind lijkt niet te luisteren.
- Het kind praat (nog) niet of weinig.

Kinderen met spraak- en taalproblemen of een taalontwikkelingsstoornis (TOS) vinden het lastig met woorden te vertellen wat ze denken, willen of meemaken. Ook kan het uitspreken van woorden of het begrijpen van gesproken of geschreven tekst problemen opleveren. Hoe kun je de spraak- en taalontwikkeling een handje helpen?

De tips die in deze hand-out worden gegeven zijn voor alle kinderen goed. Maar bij kinderen met spraak- en taalmoeilijkheden kunnen handvatten bij (voor)lezen extra belangrijk zijn.

Tips voor het lezen met een baby of een peuter

Elke keer dat je voorleest stimuleer je de ontwikkeling van de hersens, dus probeer elke dag samen te lezen.

- Kies boeken uit die je kindje leuk vindt
- Kies boeken die voor jou prettig lezen of waarbij je makkelijk kunt vertellen
- Jonge kinderen hebben een korte aandachtspanne. Begin met een paar minuten lezen en maak dit moment steeds wat langer.

Al gauw zal je kindje lezen als iets leuks gaan ervaren! Het wordt een ritueel en een vast patroon in de dag.

Wat kun je uitproberen?

- Lees hetzelfde verhaal steeds weer. De herhaling zal helpen bij het aanleren woordjes van taalvaardigheden.
- Herhaal zinnen/woorden zo nu en dan, dat mag in net een andere zin. Bijv. 'Kleine Beer huppelde voorop... Kijk, daar huppelt Kleine Beer, voorop!'
- Zorg dat je spreektempo iets lager is dan gewoonlijk. Baby's en jonge kinderen kunnen dan de klanken in een woord en de woorden in een zin beter onderscheiden.
- Verbeter je kindje niet. Herhaal wat hij of zij heeft gezegd, maar dan op de juiste manier.
- Kies boeken met rijmpjes of liedjes. Klap mee op het ritme van de tekst en moedig je baby of kindje aan mee te klappen. Naarmate je kind zich verder ontwikkelt kun je hem/haar vragen woorden in te vullen in de tekst ('Twinkel twinkel kleine ster. Ik zie jou al van heel .....').
- Het helpt als baby's en kinderen het gezicht van hun ouders kunnen zien. Een andere positie t.o.v. elkaar is dan nodig; bijvoorbeeld half naast elkaar, kind met rug tegen armleuning of baby andersom op schoot zodat ouder en kind elkaar recht aankijken. Het boek kun je dan 'op de kop' lezen (dan kan je kind de plaatjes ook zien). Baby's en kinderen kunnen heel veel informatie halen uit de gezichtsexpressie van hun ouders. Is iets vrolijk, ernstig, angstig, positief, negatief? Kijk je streng, verbaasd, moe, blij?
- Wijs afbeeldingen aan en praat erover ('Kijk nou naar die rare ezel!'). Ook kun je je kind vragen bepaalde afbeeldingen aan te wijzen ('Waar zit de kat?').
- Soms reageren kinderen verlegen of boos op (veel) vragen. Merk dan zelf iets op over plaatjes, zonder dat je aan je kind een vraag stelt ('Nou ja zeg, die jongen heeft helemaal geen schoenen aan!'). Als je even wacht, komt een kind soms vanzelf met een opmerking. Je hebt soms tijd nodig om een goede balans te vinden tussen zelf praten en het praten van je kind, tussen vragen stellen, opmerkingen maken en afwachten of stil zijn. Kijk goed naar welk effect je vragen of opmerkingen over het boek op je kind hebben. Vindt hij het vervelend of spoor je hem juist aan? Heeft hij meer tijd nodig om te verwerken wat je zegt?
- Praat over dingen uit het verhaal die van toepassing zijn op het dagelijkse leven van je kind: ('Die beer draagt ook een blauwe pyjama net als jij!').
- Stel jouw kind vragen over het verhaal: ('Verstopt dat konijn zich?'). Als je merkt dat je kind de simpele vragen kan beantwoorden, kun je wat moeilijker vragen gaan stellen: ('Wat denk je dat er nu zal gebeuren?').

Boekentips voor jouw baby en dreumes

- *In de dierentuin* (Bora-reeks) van Deborah van de Leijgraaf (Ploegsma)
- *Hey baby, kijk. Een knuffelboek* van Laura van Bouchout & Eva Mouton (Davidsfonds/Infodok)
- *Baby ziet... Kijkboek met spiegeltje* (Standaard)
- *Kiekeboe!* van Giuliano Ferri (De Vier Windstreken)
- *Kip, waar ben je?* van Ingela P. Arrhenius (Gottmer)
- *Mijn tuin* van Marion Billet (Clavis)
- *Milo ziet de wereld in zwart-wit* van Rowena Blyth (Oogappel)
- *Waar is iedereen?* van Charly Delwart (Oogappel)

Boekentips voor jouw peuter

- *Alfabet* van Charlotte Dematons (Hoogland & Van Klaveren)
- *Coco kan het!* van Loes Riphagen (Gottmer)
- *De Gruffalo* van Julia Donaldson & J. Donaldson (Lemniscaat)
- *Ebbie* (meerdere deeltjes) van Marjet Huiberts & Milja Praagman (Gottmer)
- *Een kusje voor kleine beer* van E. Minarik Holmelund (Lemniscaat)
- *Het kleurenmonster* van Anna Llenas (De Vier Windstreken)
- *Jip en Janneke voorleesboek* van A.M.G. Schmidt (Querido)
- *Kiekeboe!* van Giuliano Ferri (De Vier Windstreken)
- *Met de bus* van Marianne Dubuc (Querido)
- *Over een kleine mol...* van Werner Holzwarth & Wolf Erlbruch (De Vries-Brouwers)
- *Plons!* van Martin Waddell & Jill Barton (Lemniscaat)
- *Rupsje Nooitgenoeg* van Eric Carle (Gottmer)
- *Van wie zijn deze billen* van Thorsten Saleina (Veltman Uitgevers)

Lezen stimuleren bij kleuters en schoolgaande kinderen

Als je regelmatig leest samen met je kind en het leesmoment ook nog eens aanvult met knuffelen en spelen, dan koppelt je kind boeken al snel aan een leuke tijd samen. Probeer elke dag te blijven lezen met je kind. Kies voor boeken die aanspreken en afgestemd zijn op het taalniveau van het kind.

Wat kun je uitproberen?

- Praat met je kind over het verhaal ('Hee kijk, de ballon weg. Waar zou de ballon naartoe gevlogen zijn?').
- Leg moeilijke woorden kort uit, door een voorbeeld te geven of door een verband te leggen met een ervaring van je kind ('Jip is jaloers op Janneke. Hij wil ook graag een medaille hebben... Jij was gisteren ook jaloers, weet je nog? Toen je die mooie trui van Casper zag.')
- Help je kind met klanken van de letters (bijv. wijs naar de afbeelding van de slang en vraag dan 'Wat voor geluid maakt de slang?'). Naarmate je kind zich verder ontwikkelt, kun je moeilijker vragen stellen (bijv. wijs naar de afbeelding van de bal en vraag dan 'Met welke klank begint het woord 'bal'?')
- Speel klank/geluid spelletjes met jouw kind. Maak lijstjes van woorden die rijmen ('bal', 'val') of die beginnen met dezelfde klank ('mama', 'mand').
- Soms reageren kinderen verlegen of boos op (veel) vragen. Merk dan zelf iets op over plaatjes, zonder dat je aan je kind een vraag stelt ('Nou ja zeg, die jongen heeft helemaal geen schoenen aan!'). Als je even wacht, komt een kind soms vanzelf met een opmerking. Je hebt soms tijd nodig om een goede balans te vinden tussen zelf praten en het praten van je kind, tussen vragen stellen, opmerkingen maken en afwachten of stil zijn. Kijk goed naar welk effect je vragen of opmerkingen over het boek op je kind hebben. Vindt hij het vervelend of spoor je hem juist aan? Heeft hij meer tijd nodig om te verwerken wat je zegt?

Boekentips voor jouw kleuter of schoolgaand kind

- *De gele ballon en Nederland* van Charlotte Dematons (Lemniscaat)
- *Help! Weet jij het woord? Tossie en Uil gaan op zoek* (verkrijgbaar bij Kentalisshop.nl)
- *Jip en Janneke voorleesboek* van A.M.G. Schmidt (Querido)
- *Kikker en Pad* van Arnold Lobel (diverse delen, Ploegsma)
- *Kikker* van Max Velthuis (diverse delen, Leopold)
- *Saartje* van Esther Vliegthart (meerdere delen, speciaal voor kinderen met TOS, ADHD en ASS)
- *Spraaktaal Kids, mijn denk-, doe- en praatmap voor kinderen van 4-7 jaar* (verkrijgbaar bij Kentalisshop.nl)
- *Vos en Haas* van Sylvia Vanden Heede Thé Tjong-Khing (diverse delen, Lannoo)
- *Waar is de taart?* van The Tjong Khing (Lannoo)

Meer lezen over spraak- en taalproblemen voor kinderen

- *Help! Weet jij het woord?* (verkrijgbaar bij Kentalisshop.nl)
- *Lotte en de beer* van Martine Delfos (Niño)
- *Pluis heeft TOS* van Jolijn Thijssen (Uitgeverij Pica)
- *P-p-pa-pegaaï is jarig* van Miriam Helsper en Flos Vingerhoets (Bontekoe)

Meer lezen over spraak- en taalproblemen voor ouders

- *Elk Woord Telt* van Annemiek Deij
- *Handboek taalontwikkelingsstoornissen* van Ellen Gerrits, Mieke Beers, Gerda Bruinsma, Ingrid Singer
- *Ik ben niet perfect, nou én!* van Riet Grauwels, Caroline Houmes
- *Praten doe je met z'n tweeën* van Jan Pepper en Elaine Weitzman
- *Taalontwikkelingsstoornissen in de klas* van Bernadette Sanders
- *Taalstoornissen bij meertalige kinderen* van Manuela Julien

Meer informatie over spraak- en taalproblemen

www.kentalis.nl (informatie en behandeling)

www.toskompas.nl (ervaringsverhalen en informatie)

www.tosinbeeld.nl (informatie en adviezen voor leerkracht)

www.kindentaal.nl (over taalontwikkeling algemeen)

<https://www.vakbladvroeg.nl/boek-met-pictogramkaartjes-stimuleert-interactief-voorlezen/>

Zingen met kinderen met taalontwikkelingsstoornis

<https://www.vakbladvroeg.nl/praktische-gids-voor-zingen-met-kinderen-met-taalontwikkelingsstoornis/>